

apsolutno, te zato posljednje čovjekovo ispoljavanje života koje je samo sebi svrha i u sebi se smiruje, koje je došlo do svoga bića.

To kretanje u svom apstraktnom obliku, kao dijalektika, važi stoga kao istinski čovječiji život, a budući da je on ipak apstrakcija, otudjenje čovjekova života, on važi kao božanski proces, stoga kao čovjekov božanski proces - proces koji prolazi njegovo apstraktno, čisto, apsolutno, od njega različito biće.

Treće: taj proces mora imati nosioca, subjekta; ali subjekt postaje tek kao rezultat; taj rezultat, subjekt koji zna da je apsolutna samosvijest, jest stoga bog, apsolutni duh, ideja koja sebe zna i odjelotvoruje. Zbiljski čovjek i zbiljska priroda postaju samo predikati, simboli toga skrivenog nezbiljskog čovjeka i te nezbiljske prirode. Stoga se subjekt i predikt međusobno nalaze u odnosu apsolutne iskrivljenosti: mistični subjekt-objekt ili subjektivnost koja prelazi objekt, apsolutni subjekt kao proces, kao subjekt koji se ospoljuje, te koji se vraća u sebe iz ospoljenja, ali koji to ospoljenje istovremeno vraća u sebe, i subjekt kao taj proces; čisto neprekidno kruženje u sebi.

Uz prvu tačku: formalno i apstraktno shvaćanje čovjekova akta samoprodukcije ili samoopredmećivanja.

Otudjeni predmet, otudjena zbiljnost čovjekova bića nije ništa drugo - budući da Hegel čovjeka poistovećuje sa samosviješću - već svijest, on je samo misao otudjenja, njen apstraktan i zato besadržajan i nezbiljski izraz, negacija. Stoga ni ukidanje ospoljenja nije ništa drugo već apstraktno, besadržajno ukidanje one besadržajne apstrakcije, negacija negacije. Sadržajna, živa, osjetilna, konkretna djelatnost samoopredmećivanja postaje stoga njena čista apstrakcija, apsolutna negativnost, apstrakcija koja se opet kao takva fiksira i pomišlja kao samostalna djelatnost, kao djelatnost uopće. Budući da ta takozvana negativnost nije ništa drugo već apstraktan, besadržajan oblik onog zbiljskog živog akta, to i njen sadržaj može biti samo formalan, sadržaj proizveden apstrahiranjem od svakog sadržaja. To su stoga opći, apstraktni oblici apstrakcije, oblici mišljenja, logičke kategorizacije, otrgnute od zbiljskog duha i od zbiljske prirode, oblici koji pripadaju svakom sadržaju i koji su stoga indiferentni prema svakom sadržaju, i koji baš zato vrijede za svaki sadržaj. (Logički sadržaj apsolutne negativnosti razvit cemo kasnije.)